

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»
включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного
управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Державне управління: удосконалення та розвиток № 8, 2017

УДК 352

Г. Л. Рябцев,

*д-р наук держ. упр., професор, провідний науковий співробітник,
Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ В НАФТОВІЙ СФЕРІ

G. L. Riabtsev,

*Doctor of Science in Public Administration, Professor, Leading Researcher,
National Institute for Strategic Studies, Kyiv*

MAIN DIRECTIONS OF ACTIVITY OF LOCAL AUTHORITIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS ON IMPLEMENTATION OF UKRAINE'S OBLIGATIONS RELATING TO THE OIL INDUSTRY

У статті визначено перелік міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері, установлених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Проаналізовано місцеві аспекти цих зобов'язань. Показано, що вплив місцевих органів влади та інститутів громадянського суспільства на виконання міжнародних зобов'язань України зростатиме з огляду на поступову передачу повноважень і ресурсів на місце в рамках децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування. Визначено компетенції й повноваження обласних, сільських, селищних, міських рад, об'єднаних територіальних громад, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства з виконання міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері. Розроблені практичні рекомендації місцевим органам влади та інститутам громадянського суспільства, що сприятимуть успішній реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

The article defines the list of Ukraine's obligations relating to the oil industry, established by the Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. The local aspects of these obligations are analyzed. It is shown that the influence of local authorities and civil society institutions on fulfillment of Ukraine's international obligations will increase, as the powers and resources will be gradually transferred to the local level in the process of decentralization and reform of local government. The competences and authority of the regional, rural, settlement, city councils, united territorial communities, territorial divisions of central executive authorities, civil society institutes for fulfillment of Ukraine's international obligations relating to the oil industry were determined. The types of local government activities that are directly related to the fulfillment of these obligations are identified. Practical recommendations for local authorities and civil society institutions have been developed, which will contribute to the successful implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union.

Ключові слова: державне управління, децентралізація, імплементація Угоди про асоціацію, нафтова галузь, повноваження місцевих органів влади, вплив інститутів громадянського суспільства.

Keywords: public administration, decentralization, implementation of the Association Agreement, oil industry, the authority of local authorities, the influence of civil society institutions.

Постановка проблеми. Успішна реалізація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1] (надалі – Угода про асоціацію) багато в чому залежить від дій місцевих органів влади та інститутів громадянського суспільства. При цьому вплив останніх на виконання міжнародних зобов'язань України зростатиме з огляду на поступову передачу повноважень і ресурсів на місця в рамках децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування. Проте моніторинг дій органів влади в енергетичній, зокрема нафтовій, сфері, здійснюваний автором у рамках проекту «Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про асоціацію», свідчить про недостатню увагу, що приділяється на місцях реалізації євроінтеграційних прагнень України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторингу стану імплементації Угоди про асоціацію, зокрема в нафтовій сфері, та аналізу цього документа в цілому приділяється достатньо уваги (наприклад, [2-4]). Але, оскільки в Угоді про асоціацію не йдеться про необхідність, результати й наслідки децентралізації та реформи органів місцевого самоврядування, з аналізованих досліджень можна зробити хибний висновок, що успішна імплементація міжнародних зобов'язань України залежить лише від діяльності центральних органів влади. З огляду на це, актуальним вбачається встановлення компетенцій і повноважень обласних, сільських, селищних, міських рад, об'єднаних територіальних громад, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства з виконання міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері та розроблення практичних рекомендацій, що сприятимуть успішній реалізації Угоди про асоціацію.

Метою статті є розроблення практичних рекомендацій місцевим органам влади та інститутам громадянського суспільства, спрямованих на успішне виконання міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні зобов'язання України в нафтовій сфері викладено в таких статтях Угоди про асоціацію та згаданих у ній директивах Європейського Парламенту та Ради:

- Директива 2009/119/ЄС стосовно накладення на держав-членів ЄС зобов'язання щодо підтримки мінімальних запасів сирої нафти та/або нафтопродуктів (стаття 338);
- Директива 2003/96/ЄС про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування енергетичних продуктів та електроенергії (Додаток XXVIII, стаття 353);
- Директива 99/32/ЄС про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива;
- Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива (Додаток XXX, статті 360-363, 365, 366);
- Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летких органічних сполук із резервуарів із нафтопродуктами та при їхньому транспортуванні з нафтобаз до заправних станцій (Додаток XXX, статті 360-363, 365, 366);
- Директива 94/22/ЄС про умови надання і використання дозволу на розвідку, розробку і виробництво вуглеводнів (Додаток XXVII, статті 279, 280, 341);
- стаття 275 у частині заборони та усунення несанкціонованого відбору нафти й нафтопродуктів, що транспортуються територією України;
- стаття 276 у частині запобігання збоєм у транзиті й транспортуванні нафти й нафтопродуктів;
- стаття 279 у частині забезпечення рівності доступу та здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів;
- стаття 280 у частині забезпечення прозорості надання ліцензій на розвідку чи дослідження або видобування вуглеводнів;
- стаття 337 у частині інформування і захисту споживачів від нечесних методів ціноутворення, а також доступу до нафтопродуктів, зокрема скрапленого нафтового газу, для споживачів, зокрема найбільш вразливих верств населення;
- стаття 338 у частині продовження та активізації співробітництва у сфері енергетики;
- стаття 339 у частині відновлення і використання викидів метану в результаті операцій з нафтою;
- Додаток XXVI до Глави 1 Розділу V у частині забезпечення ранньої оцінки потенційних ризиків та проблем, пов'язаних з попитом та пропозицією на нафту.

Надалі аналізуватимуться лише ті з наведених вище зобов'язань, які, на думку автора, мають місцеві аспекти.

Директива 2009/28/ЄС передбачає, зокрема, досягнення до 2020 року 10-відсоткової частки відновлюваних джерел енергії в загальному енергоспоживанні на транспорті.

Проте, під приводом імплементації Директиви 2009/28/ЄС окремі фінансово-промислові групи періодично намагаються досягти своїх бізнесових цілей. Зокрема, 13 січня 2017 року Держенергоефективності презентувало законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку сфери виробництва рідких біологічних видів палива», яким передбачалося обов'язкове додавання біоетанолу й біодизелю в нафтопродукти, що реалізуються в Україні, та запровадження адміністративної відповідальності за невиконання цієї вимоги. Автори законопроекту стверджували, що такі кроки спрямовані на виконання вимог Директиви 2009/28/ЄС, хоча в державах-членах ЄС усім споживачам гарантовано збереження постачань традиційних нафтопродуктів для неадапованих транспортних засобів. Тоді як примусове, під страхом покарання, додавання біокомпонентів дискримінує не лише учасників ринку, але й 60 % українських автомобілістів, транспортні засоби яких не адаптовані до використання сумішевого палива.

Споживачам варто пам'ятати, що ходові й стендові випробування сумішей із вмістом біоетанолу в бензині до 10 % (паливо E10) і більше, проведені Державним підприємством «ДержавтотрансНДІпроект» – єдиною в Україні організацією, яка має необхідне обладнання, свідчать, що робота на них погіршує екологічні та експлуатаційні характеристики й надійність роботи двигунів [5]. Не дивно, що з 28 держав-членів ЄС суміш E10 «прижилася» лише у Франції та Фінляндії. Спроба ж неринковим шляхом нав'язати застосування сумішей із вмістом біоетанолу понад 5 % у ФРН призвела до таких протестів, що Федеральне міністерство з питань навколишнього середовища відмовилося від своїх планів, доти кількість неадапованих до використання E10 автомобілів не скоротиться до 1 млн одиниць (близько 1,6 % бензинового автопарку ФРН). Щоб визначити, чи можна запровадити сумішевим бензином конкретний транспортний засіб, слід звіритися з переліком, опублікованим Асоціацією європейських виробників автомобілів (ACEA). Що ж стосується пропонованого на українських заправках «альтернативного рідкого палива», що містить понад 30 % біоетанолу (E-95S, A-95Eк, A-95Еко, Еко-95), то встановити його характеристики (отже, визначити, чи не введено споживача в оману щодо заявлених виробником властивостей) є неможливим, оскільки їхні ходові випробування не здійснювалися.

Директива 2003/96/ЄС передбачає поступове приведення рівня оподаткування моторних видів палива до мінімального, передбаченого Директивою (зокрема для неетильованого бензину, дизельного палива і скрапленого нафтового газу – 359 і 330 євро за 1000 л і 125 євро за 1000 кг).

8 лютого 2017 року постановою Кабінету Міністрів України № 96 схвалено Порядок зарахування акцизного податку з пального до місцевих бюджетів, яким, зокрема, передбачено:

- зарахування частини (13,44 %) акцизного податку з виробленого та ввезеного пального до місцевих бюджетів;
- щоденний розподіл частини акцизного податку з пального між місцевими бюджетами відповідно до часток, визначених виходячи з фактичних нарахувань із роздрібною торгівлі пальним на відповідній території.

Отже, кожна територіальна громада має право на зарахування до свого бюджету частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального (коди класифікації доходів 14021900 і 14031900 «Пальне»). Розмір відповідних доходів є пропорційним зафіксованим Державною фіскальною службою показам реєстраторів розрахункових операцій автозаправних станцій, розташованих на території місцевих громад.

Наповнення місцевих бюджетів за кодами класифікації доходів 14021900 і 14031900 «Пальне» напряму залежить від наявності на місцевих автозаправних станціях реєстраторів розрахункових операцій і повноти їхнього використання під час реалізації споживачам автомобільного бензину, дизельного палива та скрапленого нафтового газу.

Директива 98/70/ЄС передбачає розроблення і впровадження в Україні системи моніторингу якості і безпеки нафтопродуктів.

Наразі на вітчизняному паливному ринку наявна велика частка паразитичного капіталу, що ігнорує інтереси суспільства і права громадян, не дозволяє повернути його обличчям до українських автомобілістів. Щоб змінити ситуацію на краще, інститутам громадянського суспільства, що захищають інтереси споживачів, варто стимулювати місцеві органи влади та учасників паливного ринку до розкриття якомога більшого обсягу даних:

- про марки нафтопродуктів і види послуг, що пропонуються на автозаправних станціях;
- про споживчі властивості всіх марок нафтопродуктів та їхні відмінності;
- про готівкові й безготівкові ціни на всі марки нафтопродуктів і всі послуги, що реалізуються на автозаправних станціях;
- про структуру роздрібних цін, прогнози їхньої зміни, тенденції українських і світових цін;
- про паспорти якості й сертифікати відповідності для всіх партій нафтопродуктів, які надходять на автозаправні станції;
- про результати всіх досліджень якості нафтопродуктів, проведених органами державної влади та учасниками ринку.

Широка доступність такої інформації обмежить можливість недобросовісних підприємців маніпулювати нею, ускладнить введення покупців в оману щодо цін, властивостей, якості товарів, що реалізуються, унеможливить необ'єктивну рекламу, підвищить грамотність автомобілістів, від чого виграють не тільки споживачі, але й усі чесні підприємці.

Директива 94/22/ЄС передбачає запровадження єдиних правил, що забезпечують рівні умови для отримання дозволів на пошук, розвідування та видобуток нафти й газового конденсату всім організаціям, які мають у своєму розпорядженні необхідні ресурси, та надання зазначених дозволів на підставі об'єктивних, опублікованих критеріїв.

Згідно з пунктами 1 і 3 статті 9.1 Кодексу України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР, до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських рад у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення; погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення і розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Згідно з пунктом 1.36 статті 26 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні», до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належить вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу.

З огляду на це, на органи місцевого самоврядування покладено зобов'язання встановлювати, чи має організація, що звернулася по надання дозволу на користування надрами, всі необхідні ресурси для розвідування, розроблення та виробництва вуглеводнів і чи згідна вона добровільно допомагати у вирішенні актуальних проблем території, на якій планує вести свою діяльність.

Безпосередні соціальні інвестиції на користь місцевих громад є відносно новою практикою в Україні. Державні компанії зосереджують основні зусилля на підтриманні добробуту лише своїх працівників, тоді як більшість приватних орієнтовані виключно на сплату податків і зборів як єдиної форми отримання «соціальної ліцензії». Проте норми і правила провідних нафтогазових компаній передбачають обов'язковий діалог із представниками місцевих громад, на території яких вони провадять свою діяльність [6].

Такі видобувні компанії добровільно дотримуються принципів:

- ефективного планування;
- повної прозорості діяльності;
- конструктивного діалогу з місцевими громадами, жителями та іншими зацікавленими сторонами на всіх етапах розробки родовищ, у тому числі перед початком бурових робіт;
- обов'язкового моніторингу навколишнього середовища до і після буріння;
- дотримання незалежності процедур оцінки й контролю;
- правильного вибору місць буріння для зведення до мінімуму ризиків впливу на місцеві громади, землекористування та навколишнє середовище;
- жорстких стандартів проектування, будівництва, цементування і тестування цілісності свердловин;
- гарантування високого рівня екологічної безпеки, у тому числі шляхом зведення до мінімуму обсягів використаної води, матеріалів і реагентів.

Згідно з цими принципами, місцеве населення та інші зацікавлені сторони повинні залучатися до обговорення всіх етапів робіт з розвідування, розроблення та виробництва вуглеводнів. Збереження секретів під приводом нерозголошення комерційної таємниці не може бути виправданим, коли існує загроза негативному впливу робіт на територіальні громади, земле- й водокористування та навколишнє середовище.

Прозорість є тією ціною, яку видобувні компанії повинні платити за ведення бізнесу. Це єдиний спосіб змінити довіру громадськості до розроблення власних вуглеводнів, що за умови належного регулювання може принести величезні

економічні вигоди й переваги в питаннях гарантування енергетичної самодостатності.

Проте, якщо компанія згідна допомагати у вирішенні актуальних проблем території, на якій планує вести свою діяльність, неприпустимим є блокування погодження надання їй надр у користування з політичних міркувань або через відмову такої компанії підтримувати збиткові суб'єкти обласного чи районного підпорядкування.

З огляду на це, організаціям громадянського суспільства та засобам масової інформації варто контролювати дії обласних, сільських, селищних, міських рад, очільників територіальних громад, і не допускати зловживань під час надання, продовження, переоформлення, припинення дії дозволів на пошук, розвідування та видобуток нафти й газового конденсату.

Водночас, варто вимагати від видобувних компаній, яким було надано відповідний дозвіл, активної участі у вирішенні актуальних проблем регіонів, дотримання принципу прозорості діяльності, конструктивного діалогу з громадськістю, ефективного планування, жорстких стандартів проектування й будівництва, зведення до мінімуму виробничих ризиків і забезпечення високого рівня екологічної безпеки.

Стаття 276 Угоди про асоціацію передбачає, що оператори системи передачі мають мінімізувати ризики випадкового переривання, скорочення або зупинки транзиту і транспортування нафти й нафтопродуктів.

Таким чином, заклики деяких маргінальних політиків до припинення транзиту нафти й нафтопродуктів «країни-агресора» через територію України суперечать євроінтеграційним планам нашої держави та її міжнародним зобов'язанням. Усі акції протесту проти розв'язаної Російською Федерацією проти України «гібридної війни» мають відбуватися лише в чинному правовому полі.

Стаття 279 Угоди про асоціацію передбачає, що кожен суб'єкт, якому надано дозвіл на розвідку, видобуток і виробництво вуглеводнів (тобто нафти, газу, конденсату), має сплатити державі певний фінансовий внесок або внесок у вуглеводнях.

20 грудня 2016 року Верховна Рада України ухвалила закон № 1793-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо упорядкування системи надходження та використання коштів із рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату)». Згідно з ним, з 1 січня 2018 року 2 % рентної плати від видобутку нафти й газового конденсату має спрямовуватися до обласних, 2 % – до районних і 1 % – до бюджетів місцевого самоврядування за місцем видобутку природних ресурсів. Якщо видобуток вуглеводнів здійснюватиметься на території об'єднаних територіальних громад, до їхнього бюджету має надходити 3 % рентної плати.

Таким чином, у 2018 році органи місцевого самоврядування отримають більше фінансових можливостей для розвитку соціальної сфери населених пунктів і районів, де відбуватиметься розвідка й видобуток вуглеводнів.

Проте автора непокоїть, що передбачена законом частка рентної плати піде не на вирішення місцевих проблем, а перераховуватиметься збитковим суб'єктам обласного чи районного підпорядкування. Тому інститутам громадянського суспільства варто домогтися спрямування коштів за користування надрами виключно на потреби громад, на території яких здійснюється відповідна діяльність.

Стаття 337 Угоди про асоціацію передбачає забезпечення інформування і захисту споживачів від нечесних методів ціноутворення, а також доступу до енергоресурсів найбільш вразливих верств населення.

З огляду на це, інститути громадянського суспільства мають вимагати від учасників ринку нафтопродуктів запровадження й дотримання Правил професійної етики у конкуренції, погоджених Антимонопольним комітетом України 27 жовтня 2016 року [7]. Ними, зокрема, передбачено інформування споживачів щодо фактичних роздрібних цін реалізації палива, факторів, що впливають на них, а також повних, точних, правдивих відомостей щодо позначення автомобільних бензинів (у тому числі екологічного класу та вмісту біоетанолу) та дизельного палива (у тому числі позначення кліматичного періоду, екологічного класу та вмісту естерів жирних кислот).

У питаннях доступу до енергоресурсів найбільш вразливих верств населення інститутам громадянського суспільства варто контролювати, щоб скраплений нафтовий газ (пропан-бутан), придбаний на спеціалізованих аукціонах за цінами, в декілька разів нижчими, аніж ринкові, спрямовувався на потреби найменш захищених громадян, а не пропонувався недобросовісними підприємцями як паливо для автомобілів.

Наведене вище дозволяє виокремити види діяльності місцевих органів влади, безпосередньо пов'язані з виконанням міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері (табл. 1).

Таблиця 1.

Компетенції та повноваження місцевих органів влади з виконання міжнародних зобов'язань України в нафтовій сфері

Орган влади	Діяльність
Обласні, сільські, селищні, міські ради, об'єднані територіальні громади	Відповідальність за якісне використання зарахувань до бюджету частини рентної плати від нафти й газового конденсату (з 1 січня 2018 року)
Обласні, сільські, селищні, міські ради, об'єднані територіальні громади	Відповідальність за забезпечення громадян скрапленим нафтовим газом (пропан-бутаном), реалізованим на спеціалізованих аукціонах з продажу скрапленого газу для потреб населення
Обласні ради	Надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення; погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення і розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобув корисних копалин
Сільські, селищні, міські ради	Вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання п ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу
Сільські, селищні, міські ради, об'єднані територіальні громади	Відповідальність за якісне використання зарахувань до бюджету частини акцизного податку виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального (коди класифікації 14021900 і 14031900 «Пальне»)
Територіальні органи Державної фіскальної служби України	Контролювання наявності на автозаправних станціях реєстраторів розрахункових операцій і їхнього використання під час реалізації споживачам автомобільного бензину, дизельного палива, скрапленого нафтового газу

Орган влади	Діяльність
Територіальні відділення Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	Протидія недобросовісній рекламі нафтопродуктів і введенню споживачів в оману щодо заяв виробником властивостей паливних сумішей; перевірка додержання суб'єктами господарювання провадять діяльність на ринку нафтопродуктів, вимог законодавства про захист прав споживачів та правил торгівлі та надання послуг
Територіальні відділення Державної екологічної інспекції України	Відповідальність за додержання екологічних показників нафтопродуктів (бензину автомобільного дизельного палива), які реалізуються шляхом оптової та роздрібною торгівлі суб'єктами господарювання

Висновки і перспективи подальших досліджень:

1. Уклавши Угоду про асоціацію, Україна взяла на себе низку зобов'язань у нафтовій сфері.
2. Хоча відповідальними виконавцями більшості поставлених завдань є центральні органи влади, внаслідок поступової передачі повноважень і ресурсів на місця в рамках децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування, вплив місцевих органів влади та інститутів громадянського суспільства на виконання зобов'язань України в нафтовій сфері зростає.
3. У подальшому вбачається необхідним розроблення методичних рекомендацій для місцевих органів влади та інститутів громадянського суспільства з роз'яснення їхньої ролі, компетенцій і повноважень в імplementації Угоди про асоціацію.

Рекомендації:

1. Місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування:
 - надавати, продовжувати, переоформлювати дозволи на пошук, розвідування та видобування нафти й газового конденсату лише в разі, якщо заявник має всі необхідні ресурси для розвідування, розроблення та виробництва вуглеводнів і згідний добровільно допомагати у вирішенні актуальних проблем території, на якій планує вести свою діяльність;
 - контролювати, щоб із 1 січня 2018 року обласні, районні бюджети, бюджети місцевого рівня й територіальних громад за місцем видобутку природних ресурсів одержували відповідно 2, 2, 1 і 3 % рентної плати від видобутку нафти й газового конденсату;
 - відстежувати зарахування до місцевих бюджетів частини (13,44 %) акцизного податку з виробленого та ввезеного пального (коди класифікації доходів 14021900 і 14031900 «Пальне»).
2. Інститутам громадянського суспільства та місцевим активістам:
 - контролювати дії обласних, сільських, селищних, міських рад, очільників територіальних громад, не допускаючи зловживань під час надання, продовження, переоформлення, припинення дії дозволів на пошук, розвідування та видобуток нафти й газового конденсату, зокрема блокування погодження надання надр у користування з політичних міркувань або через відмову заявника підтримувати збиткові суб'єкти обласного чи районного підпорядкування;
 - вимагати від видобувних компаній активної участі у вирішенні актуальних проблем регіонів, дотримання принципу прозорості діяльності, конструктивного діалогу з громадськістю, ефективного планування, жорстких стандартів проектування й будівництва, зведення до мінімуму виробничих ризиків і забезпечення високого рівня екологічної безпеки;
 - домагатися, щоб частка рентної плати за користування надрами, яку мають з 1 січня 2018 року отримувати обласні, районні бюджети, бюджети місцевого рівня й територіальних громад, не перераховувалася збитковим суб'єктам обласного чи районного підпорядкування, а спрямовувалася виключно на потреби громад, на території яких здійснюється відповідна діяльність;
 - контролювати наявність на місцевих автозаправних станціях реєстраторів розрахункових операцій і повноти їхнього використання під час реалізації споживачам автомобільного бензину, дизельного палива та скрапленого нафтового газу;
 - вимагати від учасників ринку нафтопродуктів запровадження й дотримання Правил професійної етики у конкуренції, погоджених Антимонопольним комітетом України 27 жовтня 2016 року;
 - перевіряти, чи здійснюється належне інформування споживачів щодо фактичних роздрібних цін реалізації автомобільних бензинів та дизельного палива, їхнього позначення та споживчих характеристик;
 - контролювати, щоб скраплений нафтовий газ (пропан-бутан), придбаний місцевими компаніями на спеціалізованих аукціонах, спрямовувався на потреби населення, а не пропонувався ними як паливо для автомобілів;
 - протистояти закликам маргінальних політиків до припинення транзиту нафти й нафтопродуктів «країни-агресора» через територію України, що суперечать євроінтеграційним планам нашої держави та її міжнародним зобов'язанням.
3. Засобам масової інформації:
 - повідомляти громадськість про випадки нецільового використання рентної плати за користування надрами, блокування погодження надання надр у користування з політичних міркувань або через відмову заявника підтримувати збиткові суб'єкти обласного чи районного підпорядкування;
 - звертати увагу на кращі бізнес-практики видобувних компаній, їхню участь у вирішенні актуальних проблем регіонів;
 - повідомляти про зловживання видобувних компаній, недотримання ними принципу прозорості діяльності, небажання вести діалог із громадськістю, нехтування стандартами проектування й будівництва, необхідністю зведення до мінімуму виробничих ризиків і забезпечення високого рівня екологічної безпеки;
 - підтримувати проведення організаціями громадянського суспільства перевірок якості та безпечності нафтопродуктів, що реалізуються на автозаправних станціях;
 - інформувати про результати досліджень якості та безпечності нафтопродуктів, проведених органами державної влади та громадськими організаціями.

Список використаної літератури.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Україна та Угода про асоціацію. Як запобігти бурі [Електронний ресурс] / DIXI Group. – Режим доступу: http://dixigroup.org/storage/files/2017-05-10/report_2016_web.pdf

3. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічна виклики та нові можливості : наукова доповідь / за ред. В. М. Гейця та Т. О. Осташко. – К., 2016. – 184 с.

4. Чотирьохрівневе забезпечення соціально-економічного розвитку в умовах євроінтеграційних процесів (держава, регіон, галузь, підприємство) : монографія / за заг. ред. В. Ф. Савченка, Т. Л. Шестаковської. – Чернігів : ЧНТУ. 2016. – 319 с.

5. Сучасні проблеми державної політики розвитку ринків газового та сумішевого палива в Україні : зб. наук. пр. / за ред. Г. Л. Рябцева і С. В. Сапегіна. – К. : Псіхея, 2012. – 114 с.

6. Освоєння нетрадиційних вуглеводнів в Україні: шляхи використання соціально-економічних переваг : навч.-наук. видання / Г. Л. Рябцев, В. В. Тертичка, С. В. Сапегін, О. В. Берданова. – К. : Псіхея, 2015. – 192 с.

7. Правила професійної етики у конкуренції [Електронний ресурс] / Антимонопольний комітет України. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=130996&schema=main>

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), “Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part”, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 3 June 2017).

2. DIXI Group (2017), “Ukraine and the Association Agreement: How to Prevent a Storm?”, available at: https://issuu.com/uaenergy/docs/book_report_engl_web (Accessed 3 June 2017).

3. Heits, V.M. and Ostashko, T.O., eds. (2016), *Implementatsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: ekonomichna vyklyky ta novi mozlyvosti* [Implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU: Economic Challenges and New Opportunities], NANU, Kyiv, Ukraine.

4. Savchenko, V.F. and Shestakovska, T.L., eds. (2016), *Chotyrokhrivneve zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv (derzhava, rehion, haluz, pidpriemstvo)* [Four levels of social and economic development in the European integration processes (state, region, industry, enterprise)], ChNTU, Chernihiv, Ukraine.

5. Riabtsev, G.L. and Sapegin, S.V., eds. (2012), *Suchasni problemy derzhavnoi polityky rozvytku rynkiv ghazovogho ta sumishevogho palyva v Ukraini* [Modern policy problems of development of gas and mixed fuel markets in Ukraine], Psikhheja, Kyiv, Ukraine.

6. Riabtsev, G.L., Tertychka, V.V., Sapegin, S.V. and Berdanova, O.V. (2015), *Osvojennja netradyciinykh vughlevodniv v Ukraini: shlyakhy vykorystannja socialjno-ekonomichnykh perevagh* [The development of non-traditional hydrocarbons in Ukraine: ways to use the socio-economic advantages], Psikhheja, Kyiv, Ukraine.

7. Antimonopoly Committee of Ukraine (2016), “Rules of professional ethics in economic competition”, available at: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=130996&schema=main> (Accessed 3 June 2017).

Стаття надійшла до редакції 02.08.2017 р.